

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในจังหวัดอุดรธานีช่วงยุคสงครามเวียดนาม

TRANSFORMATION OF MUSIC AT UDON THANI PROVINCE

IN VIETNAM WAR ERA

ชนก วรรณกุล *

Chanok Wannakul *

สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Department of Music, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

Received: 29 March 2021

Accepted: 25 May 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม และดนตรีของจังหวัดอุดรธานีในช่วงสงครามเวียดนาม เนื่องจากประเทศไทยอนุญาตให้ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถตั้งฐานทัพและเคลื่อนย้ายกำลังทหารเพื่อทำสงครามต่อต้านการแผ่อำนาจของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเขตภูมิภาคอินโดจีน จังหวัดอุดรธานีเป็น 1 ใน 7 แห่งของการตั้งฐานทัพฯ ดังกล่าว จากการไหลบ่าเข้ามาของกระแสนดอลลาร์และกระแสวัฒนธรรมที่เข้ามาพร้อมทหารสหรัฐอเมริกา ทำให้จังหวัดอุดรธานีเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และดนตรี ในบทความนี้กล่าวถึงทั้งช่วงระยะเวลาที่กองกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาอยู่ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และช่วงระยะเวลาหลังจากการถอนกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ ออกจากจังหวัดอุดรธานีรวมถึงออกจากประเทศไทย

คำสำคัญ: สงครามเวียดนาม, จังหวัดอุดรธานี, ดนตรี

* ผู้ประสานงาน: ชนก วรรณกุล

อีเมล: chanokwannakul@gmail.com

Abstract

This article investigates the conditions and changes of the society, culture and music of Udon Thani province during the Vietnam War. Thailand allowed the United States government to set up military bases and deploy troops to conduct the war against the spreading of communism in the Indochina region. Udon Thani was one of seven military bases established throughout Thailand. There was the big change Udon Thani province in economic, social, cultural, and musical aspects because of the influx of the dollars and the cultural steam of American armed forces. This article is considered and discussed in the period of US military presence in the Udon Thani and the period after the withdrawal of troops and armaments of Udon Thani province and Thailand.

Keywords: Vietnam War, Udon Thani, Music

บทนำ

บทความวิชาการฉบับนี้เป็นบทความที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม วัฒนธรรม และดนตรี ในจังหวัดอุดรธานีช่วงสงครามเวียดนาม ซึ่งสงครามเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งรอบข้างทั้งทางตรงและทางอ้อม หากกล่าวถึงคำว่าสงครามผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียมากกว่าได้รับประโยชน์ ต่อให้เป็นสงครามขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม ในอดีตเกิดเหตุการณ์สงครามโลกมาแล้วทั้งครั้งที่ 1 และ 2 หลังจากเหตุการณ์ทั้งสองยังมีอีกหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งสงครามกลางเมืองและสงครามระหว่างประเทศที่มีความเห็นไม่ตรงกัน เหตุการณ์ต่อเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เกิดขึ้นและได้รับอิทธิพลอย่างชัดเจนจากเหตุการณ์นั้นคือสงครามอินโดจีนมาจนถึง “สงครามเวียดนาม”

สงครามครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบหลายด้านต่อประเทศไทย หลังจากทีสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงราวในปี พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้โลกได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายหลัก ๆ คือ 1) ฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีชาติมหาอำนาจหลักคือ สหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน 2) ฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ที่นำโดยประเทศ

สหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการก่อสงครามตัวแทน (สฤต จอนเจดสิน, 2544) การขยายบทบาทของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อลดทอนและสกัดกั้นการกระจายอำนาจของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะ ลาว เขมร และเวียดนาม จากเหตุการณ์ที่กล่าวถึงนี้ ส่งผลกระทบมาถึงประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและดนตรี

มูลเหตุสงครามเวียดนาม

สงครามเวียดนาม พ.ศ. 2500-2519 (ค.ศ.1957-1975) เป็นสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ แรกเริ่มจากสัญญาสงบศึกชื่อว่าอนุสัญญาเจนีวาหรือข้อตกลงเจนีวาเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 เนื้อหาสำคัญของสัญญานี้คือต้องแบ่งประเทศเวียดนามออกเป็นสองประเทศ ได้แก่ เวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยทำการคำนวณจากการยึดเอาเส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขต ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดชนวนเหตุแห่งสงครามในปี พ.ศ. 2497 เวียดนามเหนือภายใต้การนำของ นายโฮจิมินห์ ที่มีแนวคิดและปณิธานอย่างแน่วแน่ที่จะรวมเวียดนามให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เลือกใช้ทั้งการแทรกแซงกำลังพลไปในรูปแบบทั้งของผู้พลีภัยและการปฏิบัติการรุกรานด้วยอาวุธและกำลังทหาร ไปจนถึงการโฆษณาโจมตีรัฐบาลเวียดนามใต้ ซึ่งในขณะนั้นการบริหารงานในการบริหารประเทศของเวียดนามใต้เองก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งมากนัก จึงต้องใช้วิธีการขอความช่วยเหลือจากชาติฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางทหาร ทั้งนี้ในการช่วยเหลือเวียดนามใต้จากประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกานั้นมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการกระจายอำนาจของทางฝั่งคอมมิวนิสต์ ที่จะทำการแผ่ขยายอำนาจลงมายังภูมิภาคอินโดจีนจนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด จึงส่งผลให้ประเทศไทยจึงเป็นเสมือนเมืองหน้าด่านและจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดตั้งฐานทัพอากาศ และฐานทัพเพื่อขนส่งลำเลียงกำลังทหารอาวุธ และสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการทหารไปจนถึงการดักฟังกักเก็บข่าวสารต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพที่ 1 เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขตเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้

ที่มา: <https://www.blockdit.com/posts/606aa0c8d052650c48b22105>

ดังนั้นประเทศไทยจึงเป็นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมต่อการตั้งค่ายทหารและฐานทัพอากาศเพื่อทำสงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์ในครั้งนี้ เนื่องจากมีเขตพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศอินโดจีน ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำสงครามได้เป็นอย่างมาก อาทิเช่น ค่าใช้จ่ายในการขนส่งลำเลียงทหารไปยังประเทศต่าง ๆ ในเขตอินโดจีน การลำเลียงอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และการลำเลียงระเบิดเพื่อนำไปทิ้งตามจุดเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ สหรัฐอเมริกาจึงเข้ามาและใช้ฐานทัพในไทย 7 แห่ง คือ กรุงเทพฯ (ดอนเมือง) จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครพนม จังหวัดนครสวรรค์ (ตาคลี) จังหวัดระยอง (อู่ตะเภา) จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอุดรธานี

ฐานทัพอเมริกาในจังหวัดอุดรธานี

(พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2556) ในบรรดาฐานทัพอเมริกาทั้ง 7 แห่งทั่วประเทศไทย ฐานบินอุดร หรือ Udon Royal Thai Air Forces Base เป็นที่ตั้งฐานทัพอเมริกาที่สำคัญที่สุด ในทางภูมิศาสตร์แล้วจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสานตั้งอยู่ใกล้กับประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนาม แต่ไม่มีพรมแดนติดกับประเทศจีน ทำให้สะดวกกับการบินไปโจมตีเวียดนามเหนือและลาว เมื่อพิจารณาในทางเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกาสามารถ

ประหยัดงบประมาณการทำสงครามได้มากกว่าการบินออกจากฐานทัพอากาศที่เกาะกวมเป็นอย่างมาก เปรียบเทียบได้ว่าหากส่งเครื่องบินทิ้งระเบิด B-52 ออกจากฐานทัพในประเทศไทยในแต่ละรอบ ใช้ระยะเวลาน้อยลง 4,000 ไมล์ และประหยัดค่าใช้จ่ายลงถึง 8,000 ดอลลาร์ต่อเที่ยว สหรัฐอเมริกาจึงเห็นว่าประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งของฐานทัพอากาศสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายบริเวณหน้าฐานบินอุดร

ที่มา: <https://www.facebook.com/อดีตวันวาน-อุดรธานี>

(พวงทอง ภาวครพันธุ์, 2556) นอกจากนี้ในจังหวัดอุดรธานียังมีค่ายทหารสหรัฐอเมริกาอีกแห่งหนึ่งคือ ค่ายรามสูร โดยตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดอุดรธานีประมาณ 16 กิโลเมตร บนถนนมิตรภาพไปทางจังหวัดขอนแก่น ค่ายรามสูรเป็นแหล่งหาข่าวลับด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (ไม่ใช่สถานีเรดาร์) ที่ค่ายทหารแห่งนี้มีเครื่องมือสื่อสารที่ใหญ่และซับซ้อนที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเป็นอันดับที่ 2 ของโลก รองจากสถานีของสหรัฐอเมริกาในเมืองออกส์เบิร์ก (Augsburg) ประเทศเยอรมนี โดยมีหน้าที่ติดตามและควบคุมการเคลื่อนไหวการทดลองขีปนาวุธนิวเคลียร์ การยิง-การโคจรดาวเทียมของจีนและสหภาพโซเวียต ดักฟังการเคลื่อนไหวของกองกำลังคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ในประเทศจีน และบางส่วนของสหภาพโซเวียต ทำหน้าที่ป้องกันภัยทางอากาศและติดตามเครื่องบินข้าศึกทางอากาศ

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายทางอากาศอีกมุมหนึ่งของค่ายรามสูรหรือสถานีวิจัยทางวิทยุ

7th RRFS Ramasun Station จังหวัดอุดรธานี ในยุคสงครามเวียดนาม

ที่มา: <https://www.facebook.com/อดีตวันวาน-อุดรธานี>

การเข้ามาของทหารสหรัฐอเมริกา สิ่งที่ถูกนำเข้ามาไม่ได้มีเพียงอาวุธในการก่อสงครามเท่านั้น สิ่งที่ถูกนำเข้ามาแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกหลาย ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ ในตัวจังหวัดอุดรธานีเองที่มีการหมุนสะพัดของเงินดอลลาร์ สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนมาตรฐานชีวิตของทหารสหรัฐอเมริกาเอง ถนนหนทาง ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นการลำเลียงสินค้า อาวุธ จากเมืองหลวงมาสู่จังหวัดอุดรธานีเอง ธุรกิจร้านค้า โรงแรม ผับ ที่ส่งผลให้เกิดการรับจ้างทำงานเพื่อเงินตราจากทหารสหรัฐอเมริกา รวมไปถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ การแต่งกาย การใช้ชีวิต และวัฒนธรรมดนตรี

สภาพสังคมวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรธานียุคสงครามเวียดนาม

กล่าวย้อนความสักระเลี่ยนย้อนกลับไปช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 สังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมจังหวัดอุดรธานีนั่นกล่าวได้ว่ามีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ในอดีตมีจุดเริ่มต้นจากการได้รับการแบ่งเขตพื้นที่ในการครอบครองจากประเทศมหาอำนาจด้านการล่าอาณานิคมอย่างประเทศฝรั่งเศส ทำให้ดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงถูกแยกออกจากดินแดนที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน หรือที่เรียกในปัจจุบันคือลาวกับอีสานนั่นเอง โดยส่วนใหญ่สังคมในจังหวัดอุดรธานีแรกเริ่มเป็นสังคมเกษตรกรรม

ปลูกพืชไร่ เป็นเศรษฐกิจสังคมเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ในอดีตเป็นชุมทางการค้าขายของพ่อค้าหลักเป็นการคมนาคมโดยใช้ยานพาหนะโบราณ เกวียน ม้า และควาย เป็นต้น

(บัวพันธ์ พรหมพักพิง, 2560) เมืองอุดรธานีเป็นเมืองภูมิภาคที่มีการเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในช่วงแรกเมืองอุดรธานีขยายตัวเติบโตเนื่องมาจากการเข้ามาตั้งศูนย์บัญชาการทหารของกรุงเทพฯ โดยกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ภายหลังสงครามปราบฮ่อ แต่ช่วงที่เมืองอุดรธานีขยายตัวอย่างรวดเร็วและกลายเป็นเมืองสมัยใหม่แบบในปัจจุบันคือช่วงที่มีการขยายตัวของการค้าขายพืชไร่ การมาถึงของทางรถไฟและถนน ซึ่งอยู่ในช่วงราวต้นพุทธศตวรรษที่ 1960 แล้วต่อเนื่องด้วยช่วงที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพระหว่างสงครามเวียดนาม

(ภุณัฐร์ โชติวรรณ, 2557) การพัฒนาของรัฐที่ไปสู่ชนบทอีสานส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และทำให้สำนึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของชาวบ้านเปลี่ยนไป ในยุคก่อนที่จะมีการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปยังอีสาน สำนึกเรื่องการผลิตและการบริโภคของชาวบ้านยังเป็นในลักษณะเพื่อยังชีพ แต่เมื่อมีการสร้างทางรถไฟไปยังอีสานก็ได้ทำให้การเคลื่อนย้าย/เดินทางของผู้คนและสินค้าเป็นไปได้สะดวกเร็วขึ้น ในยุคนี้การผลิตเปลี่ยนจากเพื่อยังชีพในครัวเรือน เป็นการผลิตเพื่อส่งขายให้กับตลาดมากขึ้น ชาวบ้านเริ่มต้องการเงินสดเพื่อที่จะจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าสมัยใหม่ที่ตนเองไม่สามารถผลิตได้มาบริโภคมากขึ้น ต่อมาในช่วงหลังทศวรรษ 2500 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เช่น การสร้างทางรถไฟเพิ่ม การสร้างถนนหนทาง รวมไปถึงไฟฟ้า ประปา และเทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีคิดและโลกทัศน์ของชาวบ้านชนบทในอีสานอย่างมาก สำนึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการอพยพโยกย้ายเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมของคนวัยรุ่นหนุ่มสาวในชนบทอีสาน

ในช่วงสงครามเวียดนามนั้นราวปี พ.ศ. 2498 – 2518 ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อฝ่ายเสรีนิยมหลัก ๆ คือประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีอาณาเขตที่เหมาะสมต่อการตั้งฐานทัพเป็นจุดพักสำหรับกองทัพให้ฝ่ายเสรีนิยมรวบรวมกำลังก่อนการทำสงครามต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศแถบภูมิภาคอินโดจีน จังหวัดอุดรธานีเป็น 1 ในฐานทัพ 7 แห่งที่ถูกใช้ในการทำสงครามครั้งนี้ ทำให้สภาพสังคมของจังหวัดอุดรธานีระหว่างสงครามนั้นมีการเคลื่อนย้ายทั้งทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ

(ศุภกรณ์ จันทรศรีสุริยวงศ์, 2554) เนื่องจากสังคมสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ทำงานหนักอย่างเป็นเวลาแล้วการเป็นทหารที่ใช้ชีวิตที่ใกล้เคียงกับความตายแล้ว ทำให้มีความต้องการเวลาพักผ่อน ส่งผลให้เกิดการดำเนินธุรกิจ และอาชีพใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวมากมาย อาทิ กิจการโรงแรม สถานบันเทิง กิจการจำหน่ายรถยนต์ กิจการรับเหมาก่อสร้าง อาชีพทหารรับจ้าง อาชีพเมียเช่า อาชีพยารักษาการณ เป็นต้น นำมาซึ่งการขยายตัวของชุมชนทั้งจากแรงงานต่างอำเภอใหญ่ ๆ ในจังหวัดอย่างเช่น อำเภอกุมภวาปี อำเภอหนองหาน อำเภอหนองบัวลำภู และอำเภอบ้านผือ เพราะอยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองมากนัก เฉลี่ยแล้วมีระยะทางเพียง 30 – 40 กิโลเมตร และคนต่างถิ่นโดยเป้าหมายของแรงงานต่างถิ่นอยู่เพื่อการประกอบอาชีพเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ทหารสหรัฐอเมริกาเพื่อแลกกับเงินดอลลาร์ ทั้งในค่ายทหารและบริเวณหน้าค่ายทหาร ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองอุดรที่มีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณ 5 แยก ถนนโพศรี ได้กระจายความเจริญลงไปตามถนนมิตรภาพ (ถนนทหาร) ที่เป็นเส้นทางไปสู่ฐานทัพสหรัฐอเมริกาอย่างกองบิน 23 และค่ายรามสูร โดยตลอดเส้นทางทั้งสองฝั่งเต็มไปด้วยธุรกิจที่ตอบสนองความต้องการของทหารสหรัฐอเมริกาดังที่กล่าวไป

เมื่อประเทศไทยให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามตัวแทนจึงเกิดการตั้งฐานทัพอเมริกาขึ้นหลายแห่งในประเทศไทย จังหวัดอุดรธานีอยู่ในฐานะชุมทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคอินโดจีน เนื่องจากความสำคัญของกองทัพที่มีกองบิน 23 ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการกำลังทางอากาศทั้งหมด และค่ายรามสูร ที่เต็มไปด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการหาข่าวชั้นสูง เพราะเกิดจากความเหมาะสมทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณภูมิภาคอินโดจีน และบริเวณจีนตอนใต้ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการขยายยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังนำมาซึ่งการขยายตัวของเมือง และชุมชนต่าง ๆ เข้ามาเพื่อตามหาศักดินาดอลลาร์นั่นเอง

(พงษ์ศักดิ์ ปัตถา, 2550) การถอนทัพทหารของสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศไทยนั้น จังหวัดอุดรธานีได้รับผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่ง กิจการต่าง ๆ ที่เคยคึกคักกลับซบเซาลงอย่างกะทันหัน โดยเฉพาะธุรกิจที่มีไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของทหารอเมริกา เช่น บาร์ ไนต์คลับ กิจการโรงแรม และอาบอบนวด ส่วนธุรกิจที่ได้รับผลกระทบลงมาก็คือ ธุรกิจก่อสร้าง การคมนาคมขนส่ง และการเงินการธนาคาร เมื่อธุรกิจต่าง ๆ ได้รับผลกระทบหรือมีการปิดกิจการ บุคคลที่เป็นพนักงานและแรงงานก็ต้องพลอยตกงานไปด้วย

เนื่องจากการจ้างงานหายไป ส่วนบาร์และไนต์คลับต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่มากมาย ส่วนใหญ่ก็กลายสภาพไปเป็นบ้านที่อยู่อาศัย หรือบ้านเช่า

ในขณะเดียวกันก็เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่มีจำนวนมากในจังหวัดอุดรธานี แรงงานส่วนมากเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อกลับไปประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม บางส่วนกระจายหางานทำตามห้างร้านต่าง ๆ ที่ยังคงเปิดทำการอยู่ บางส่วนตัดสินใจเดินทางไปทำงานต่างประเทศ เช่น ซาอุดีอาระเบีย บางส่วนเลือกที่จะศึกษาที่วิทยาลัยครูอุดรธานีต่อ โดยหวังรับราชการเมื่อสำเร็จการศึกษา สภาพสังคมที่หลังจากการถอนทัพและกำลังทหารสหรัฐอเมริกาออกจากอุดรธานีมีผลกระทบหลายอย่าง เช่น ปัญหาเด็กลูกครึ่งที่เกิดกับทหารสหรัฐอเมริกากับหญิงไทยบริการหรือเมียเช่าที่กลายเป็นเด็กกำพร้า ปัญหายาเสพติดที่มีอยู่อย่างมากมายในช่วงที่ทหารสหรัฐอเมริกายังอยู่ เนื่องจากค่านิยมในการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายพอหลังจากที่เกิดการถอนทหารกลับไปจึงทำให้ขาดรายได้หลักที่เคยมีจำนวนมาก ทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ชิงทรัพย์ ลักขโมย เป็นต้น

สภาพวัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดอุดรธานียุคสงครามเวียดนาม

(สุรพงษ์ ลือทองจักร, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2564) เมื่อความเจริญที่ตามเข้ามาพร้อมกับการตั้งฐานทัพในจังหวัดอุดรธานี 2 แห่งนั้น คือ ฐานทัพอากาศที่ปัจจุบันคือกองบิน 23 ส่วนอีกแห่งคือ ค่ายรามสูร เป็นฐานเก็บข้อมูลทางการข่าวที่เป็นข้อมูลสำคัญต่อการทำสงคราม ด้วยวิทยาการด้านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความทันสมัย ทำให้เส้นทางสัญญาณระหว่างฐานทัพ 2 แห่งนี้ซึ่งตั้งอยู่ถนนมิตรภาพ ด้วยระยะทางที่ไม่ห่างกันมากนัก จึงมีการคมนาคมเดินทางเข้าออกทั้งทหารสหรัฐอเมริกาและชาวบ้านที่เดินทางเข้ามาทำงานในบริเวณแถบนี้คึกคักและพลุกพล่านอยู่เสมอ สภาพวัฒนธรรมสังคมดนตรีในจังหวัดอุดรธานีช่วงสงครามเวียดนามนั้น ประชาชนทั่วไปในจังหวัดอุดรธานีมีรสนิยมในการฟังเพลงและเสพดนตรีแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น อายุ อาชีพหน้าที่การงาน สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฐานะทางครอบครัว เป็นต้น

สื่อที่สำคัญของประชาชนทั่วไปในยุคนั้นคือ วิทยุ-โทรทัศน์ และผลิตภัณฑ์สำคัญต่อวงการดนตรีก็คือ “แผ่นเสียง” ในจังหวัดอุดรธานีนั้มีร้านจำหน่ายแผ่นเสียงและเครื่องเล่นแผ่นเสียงยังมีจำนวนไม่มาก โดยส่วนใหญ่จะมีอยู่ตามร้านขายแผ่นเสียงและตามครอบครัว

ที่มีฐานะดี ดังนั้น ในกลุ่มของผู้คนที่มิอาจซื้อหาไม่ได้มีฐานะทางการเงินที่ดีมากนัก วิถีจึงเป็นหนทางที่นิยมทั้งฟังข่าว ฟังละครวิทยุ และฟังเพลง

การเข้ามาของทหารสหรัฐอเมริกาที่มีสิ่งที่ตามมาและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างชัดเจนคือ มีการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นธุรกิจประเภทต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของกำลังทหารที่เข้ามาในจังหวัด เช่น ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจการบริการและสถานบันเทิง เป็นต้น เมื่อกิจการร้านอาหาร ร้านเหล้า บาร์ ไนต์คลับ ในจังหวัดอุดรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ฟังมีทางเลือกในการฟังดนตรี สภาพของวัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดอุดรธานีในยุคนี้มีความคล้ายคลึงกับกระแสนิยมที่นิยมอยู่แล้วในประเทศช่วงประมาณปี พ.ศ. 2500 ในแง่ของรสนิยมในการฟังเพลง ความนิยมในแนวเพลงประเภทต่าง ๆ นั้นมีความคล้ายคลึงกับสังคมเมืองหลวงหรือกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมการฟังเพลงทั้งจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เช่น แนวเพลงที่นิยมฟังกันมีทั้งแนวเพลงประเภท เพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่ง เพลงหมอลำ เพลงสากล และเพลงร็อก ฮาร์ดร็อก เฮฟวี่ เป็นต้น ในส่วนผู้ฟังที่อายุประมาณ 30 ปีขึ้นไปที่มีอาชีพหน้าที่การงานที่เป็นหลักแหล่งแล้ว จะมีความนิยมฟังเพลงกระแสนิยมเดิมเช่นเพลงไทยสากล โดยศิลปินที่ได้รับความนิยมในขณะนั้นก็มีมากมาย เช่น วงดนตรีสุนทราภรณ์, สุเทพ วงศ์กำแหง และ ชรินทร์ นันทนาคร เป็นต้น

ภาพที่ 4 วงดนตรีสุนทราภรณ์

ที่มา: <https://www.facebook.com/เพลงเก่า สุนทราภรณ์>

ส่วนเพลงประเภทเพลงลูกทุ่ง ก่อนที่จะมีการแบ่งประเภทเป็นเพลงลูกกรุงเพลงลูกทุ่ง นั้น เดิมทีเพลง 2 ประเภทนี้มีความคล้ายคลึงกันมากในแง่ของรายละเอียดทางดนตรี แตกต่าง กันตรงที่เนื้อหาของบทเพลงที่จะสื่อถึงแง่มุมที่แตกต่างกัน เพลงลูกกรุงมีเนื้อหาที่จะนำเสนอ ความสวยงามในแง่ของความรักหนุ่มสาว ความเพลิตเพลินไปจนถึงการสื่อถึงความรักชาติ ส่วนเพลงลูกทุ่งนั้นจะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับ วิถีชีวิตชาวบ้านในเขตนอกเมือง ความแร้งแคนในการใช้ชีวิต ความรักของหนุ่มสาวชานา ไปจนถึงเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์ระบบการบริหาร ประเทศของฝ่ายปกครองบ้านเมือง (สาทร ศรีเกตุ, 2551) เพลงลูกทุ่งนั้นได้รับความนิยม อย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีศิลปินนักร้องที่มีชื่อเสียงมากมายเช่น พูล ทองใจ, ผ่องศรี วรนุช, ชาย เมืองสิงห์ และสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น แต่ในขณะนั้นยังใช้คำว่า เพลงตลาด กับแนวเพลงประเภทนี้จนกระทั่งปี พ.ศ. 2507 กระแสความนิยมจากประชาชนก็ ทำให้นักดนตรีคนดังกล่าวมีโอกาสได้ออกรายการโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ถึงแม้จะมี เสียงวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบเป็นอย่างมากในช่วงแรก ในแง่ของการนำเพลงตลาดในยุคสมัย นั้นมาทำการออกอากาศทางโทรทัศน์ แต่หลังจากนั้นกระแสความนิยมในแนวเพลงประเภทนี้ กลับเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก รายการนี้มีชื่อว่า “เพลงลูกทุ่ง” เป็นชื่อที่ตั้งโดย จำนง รังสิกุล หัวหน้าฝ่ายจัดรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ชื่อ “เพลงลูกทุ่ง” กลายเป็น ชื่อที่เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปสำหรับบทเพลงแนวนี้ รวมไปถึงศิลปินนักร้องที่ใช้การ เรียกตนเองว่าเป็นศิลปินลูกทุ่ง จึงถือได้ว่า ปี พ.ศ. 2507 นี้ เป็นการถือกำเนิดของแนวเพลง ประเภท “เพลงลูกทุ่ง” อย่างแท้จริง

ภาพที่ 5 พูล ทองใจ

ที่มา: https://www.wikiwand.com/th/พูล_ทองใจ

ในส่วนของบริษัทที่ใกล้เคียงที่ตั้งฐานทัพนั้น ร้านอาหาร ร้านเหล้า บาร์ ไนต์คลับ อาซิฟนักดนตรีเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ถือว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างดี ทำให้มีนักดนตรีจากทั่วทุกสารทิศในประเทศ ต่างเดินทางเข้ามายังจังหวัดอุดรธานีเพื่อหารายได้ตามแคมป์ค่ายทหาร บทเพลงอีกประเภทที่เป็นที่นิยมในจังหวัดอุดรธานีขณะนั้นก็คือ เพลงประเภทร็อก ฮาร์ดร็อก เฮฟวี่ หรือในช่วงขณะนั้นอาจเรียกแนวเพลงประเภทนี้ว่า อันเดอร์กราวด์ (Underground)

(สุรพงษ์ ลือทองจักร, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2564) ในส่วนของผู้ฟังเพลงอีกกลุ่มคือกลุ่มที่มีอายุน้อยลงมาหรือกลุ่มวัยรุ่น ก็จะนิยมฟังเพลงประเภทนี้ เป็นแนวเพลงที่มีท่วงทำนองของดนตรีหนักแน่น สนุกสนานและเป็นสิ่งแปลกใหม่ในช่วงยุคนั้น ซึ่งอิทธิพลที่ได้รับมาจากกลุ่มทหารจีไอ (Government Issue: G.I.) โดยกลุ่มทหารกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น เมื่อทหารเหล่านี้โดนเกณฑ์มาเพื่อร่วมรบในต่างถิ่นนั้น สิ่งที่ชอบและรสนิยมทางดนตรีที่จึงติดตัวมาด้วย มีการขอเพลงให้นักดนตรีที่มาทำการแสดงที่คลับต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรธานีทำการแกะเพลงและนำมาบรรเลง โดยที่กลุ่มทหารเหล่านี้อาจจะมีการขอเพลงบ่อยครั้งไปจนถึงขั้นนำแผ่นเสียงมาให้นักดนตรีเป็นวัตถุดิบ (ลำเนา เอี่ยมสะอาด, 2539) เพลงร็อกในช่วงปี พ.ศ. 2510 เริ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยมีพัฒนาการมาจากวงดนตรีประเภทชาโดวส์ ซึ่งการเล่นดนตรีของวงดนตรีร็อกในสมัยดังกล่าว เป็นการเล่นเพลงสากลแบบตะวันตก และเล่นเลียนแบบวงดนตรีของตะวันตกที่มีชื่อเสียงในช่วงนั้น ผู้ฟังส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในเมือง ในช่วงแรกนี้ ดนตรีร็อก วงดนตรีที่นักดนตรีในขณะนั้นนิยมทำการแกะเพลงเพื่อทำการแสดงได้แก่ The Doors, Deep Purple และ The Mountain เป็นต้น

ภาพที่ 6 วงดนตรี Deep Purple

ที่มา: http://www.deep-purple.am/machine_head_album_history_en.html

ค่านิยมในการฟังดนตรีประเภทร็อก ฮาร์ดร็อก เฮฟวี ในช่วงนั้นมีความเข้าใจตรงกัน โดยใช้คำว่า “อันเดอร์กราวด์” (อธิป จิตตฤกษ์, 2553) เพลงอันเดอร์กราวด์แทบทั้งหมดที่ถูกเล่นในผับแถวค่ายจีไอ เป็นเพลงของวงดนตรีจากอเมริกาและอังกฤษ การบรรเลงบทเพลงเหล่านี้ก็จะไปในแนวทางที่คล้ายคลึงกับงานดนตรีต้นฉบับที่เป็นแผ่นเสียงที่สุด (ลำเนา เอี่ยมสะอาด, 2539; ชุมศักดิ์ นราวัฒน์วงศ์, 2548 อ้างถึงใน อธิป จิตตฤกษ์, 2553) ซึ่งวัฒนธรรมเล่นดนตรีของวงดนตรีที่นำบทเพลงของวงดนตรีอื่นที่มีชื่อเสียงมาบรรเลงก็ถูกเรียกในภาษานักดนตรีและนักฟังเพลงชาวไทยมาจนถึงปัจจุบันว่า “เล่นคัฟเวอร์” การเล่นให้เหมือนเพลงต้นฉบับในแผ่นเสียงให้มากที่สุด เป็นสิ่งที่นักดนตรีค่ายจีไอให้คุณค่ามาก นักดนตรีที่มีทักษะในการเล่นเหมือนในระดับที่เล่นเอาสิ่งที่ไม่น่าจะตั้งใจให้เกิดในการบันทึกเสียงก็ถูกยกย่องในฐานะนักดนตรีที่มีความละเอียดอ่อนในการเล่นดนตรีให้เหมือนต้นฉบับ ดังนั้นหากจะกล่าวในอีกมุมแล้ว นักดนตรีชาวไทยเหล่านี้้อาจเล่นเหมือนต้นฉบับในแผ่นเสียงมากกว่านักดนตรีต้นฉบับจะเล่นเองในการแสดงสดเสียด้วยซ้ำ

ภาพที่ 7 นักดนตรีเล่นดนตรีในวันคริสต์มาสที่ค่ายรามสูร อุดรธานี พ.ศ. 2514

ที่มา: <https://www.facebook.com/อดีตวันวาน-อุดรธานี>

(สุรพงษ์ สือทองจักร, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2564) ส่วนดนตรีประเภทอื่น ๆ เช่น เพลงหมอลำ ลำเพลิน รำวง หรือเพลงประเภทอื่นก็พอมีผู้ฟังบ้าง เช่น ตามงานทุ่งศรีเมืองก็จะมีการจัดงาน และก็จัดเวทีที่เป็นเวทีรำวง เนื่องจากอุดรธานีในเวลานั้นถือได้ว่าเป็นเมืองที่สถาปนาเป็นจังหวัดได้ไม่นาน มีสถานะเป็นเมืองใหม่ ทำให้ถึงแม้จะอยู่ในเขตแอ่งวัฒนธรรมดนตรี ลาว หรือหมอลำ แต่ด้วยความที่เป็นเมืองใหม่ทำให้ในช่วงขณะนั้นยังไม่มีศิลปินหมอลำ

ลำที่มีชื่อเสียงเหมือนเมืองอื่น ๆ ที่เป็นเมืองเก่าและมีความนิยมในวัฒนธรรมดนตรีประเภทนี้ เช่น จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

ภาพที่ 7 คณะร่ำวงในงานประจำปีทุ่งศรีเมืองอุดรธานี

ที่มา: <https://www.facebook.com/อดีตวันวาน-อุดรธานี>

การเข้ามาของวัฒนธรรมจากทหารสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่าง วัฒนธรรมดนตรีขึ้น เกิดจากการปรับตัวเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีเพื่อความอยู่รอด (แวง พลังวรรณ, 2548) แนวเพลงร็อก เฮฟวี่ เป็นแนวเพลงร่างแนวใหม่ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเคลื่อนกองทัพสหรัฐอเมริกาเข้ามา ในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นฐานในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในแถบอินโดจีน ในช่วงเวลานี้ (พ.ศ.2510-2526) ได้เกิดร่างแบบใหม่ขึ้น เป็นร่างแบบมีคณะร่ำวงที่ชัดเจน มีระบบกองเชียร์ ดนตรี นางรำและการบริหารจัดการคณะ ออกปฏิบัติงานในฐานะเป็นมหรสพอีกรูปแบบ หนึ่งและกระจายวงกว้างทั่วประเทศ หรือมีคณะร่ำวงแนวใหม่นี้ทั่วทุกภาค

สภาพวัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดอุดรธานีหลังจากยุคสงครามเวียดนาม

จากการที่สหรัฐอเมริกานั้นได้ถูกกดดันทั้งจากการประท้วงโดยประชาชนชาว สหรัฐอเมริกาเอง และพื้นที่อื่น ๆ ทั่วโลก ในประเทศไทยเองก็มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยของการเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคอีสาน ใน ประเทศไทยเองก็มีการชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่การตั้งฐานทัพของอเมริกาในจังหวัดต่าง ๆ อาจจะด้วยเหตุการณ์ และด้วยการที่ใช้งบประมาณไปอย่างมหาศาลในการทำสงคราม ที่สุดก็

ถึงช่วงที่สหรัฐอเมริกาทำการถอนกำลังทหารออกจากประเทศไทย มีการเริ่มถอนกำลังทหาร (พงษ์ศักดิ์ ปัตถา, 2550) โดยเริ่มถอนกำลังทหารชุดแรกในเดือนสิงหาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2516 โดยดำเนินการถอนกำลังทหารและเครื่องบินออกเรื่อย ๆ มาจนถึงการปิดฐานการบิน โคราซในวันที่ 1 มีนาคม 2520 ส่วนในจังหวัดอุดรธานีนั้นการถอนกำลังทหารชุดสุดท้ายอยู่ที่ ค่ายรามสูร ราวปี พ.ศ. 2518 จนถึงช่วงต้นปี พ.ศ. 2519 เดือนกุมภาพันธ์

ภาพที่ 8 ริมถนนมิตรภาพขอนแก่น-อุดรธานี ในช่วงขณะนั้น

ที่มา: <https://highlight.kapook.com/gallery/197350/232042>

กล่าวถึงสภาพวัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้วยความที่เป็นเมืองใหม่ที่มีเศรษฐกิจที่ดีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว รวมถึงภูมิศาสตร์การตั้งเมืองที่ดี ทำให้มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าอยู่เรื่อยมา ทั้งจากกลุ่มนักลงทุนพ่อค้าชาวจีนและชาวไทยแต่เดิม ทำให้ความเจริญในตัวเมืองจังหวัดอุดรธานีกลับสู่สภาพเดิมก่อนการเข้ามาของทหารสหรัฐอเมริกา สนับสนุนการฟังเพลงและฟังดนตรียังมีการพัฒนาต่อไป กล่าวได้ว่าถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะถอนทหารออกจากประเทศไป ประเทศไทยโดยเฉพาะในจังหวัดอุดรธานียังมีนักดนตรีและศิลปินที่ได้รับอิทธิพลจากดนตรีแบบสหรัฐอเมริกาสร้างสรรค์ผลงานออกมาต่อจากนั้นอยู่เรื่อย ๆ

(วง พลักรรณ, 2548) การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีของอเมริกาเข้ามาในประเทศไทย ในช่วงสงครามเวียดนามนั้น ในเมืองต่าง ๆ ที่มีการตั้งฐานทัพ มีการประจำการของทหารสหรัฐอเมริกา มีการส่งผ่านทั้งวัฒนธรรมดนตรีและค่านิยมในการดำรงชีวิต จังหวัดอุดรธานีเป็น 1 ในจังหวัดที่มีการตั้งฐานทัพและมีถึง 2 แห่ง ถึงแม้ในเวลาต่อมาจะมีการถอนทัพและทหารอเมริกาออกไปแล้ว แต่วัฒนธรรมดนตรีที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่ ได้ผสมรวมเข้ากับวัฒนธรรม

ดนตรีที่มีอยู่เดิมด้วย ทั้งดนตรีลูกทุ่ง-ลูกกรุง รำวง เป็นต้น จากนั้นวัฒนธรรมดนตรีที่เป็นกระแสหลักสำคัญรวมถึงกระแสนตรีโลก ในช่วงหลังจากนั้นคือวัฒนธรรมดนตรีดิสโก้ เข้ามา มีบทบาทสำคัญทำให้วัฒนธรรมดนตรีทั้งในประเทศไทยและจังหวัดอุดรธานีเปลี่ยนแปลง การเข้ามาของดิสโก้เป็นช่วงเดียวกับที่กระบวนการและเส้นทางส่งผ่านวัฒนธรรมสหรัฐอเมริกา ถูกตัดขาด ดิสโก้ที่เพิ่งถูกเชิญขึ้นเวทีรำวงได้ไม่กี่ปี และเนื่องจากดิสโก้มีโซ่แนวเพลงหรือแนวร่วม ที่มันคงเหมือนจังหวะอื่น ๆ ที่ครองใจชาวไทยมาก่อนหน้านั้น เพราะดิสโก้มิได้ออกแบบมา เพื่อเวทีรำวง แต่เป็นการปูทางให้กับวัฒนธรรม “เฮค” หรือลานเวทีรำวงในรูปแบบใหม่ที่จะ ตามเข้ามา แนวเพลงและแนวร่วมดิสโก้จึงพลอยห่างหายไปจากสังคมรำวงไทยไปด้วย

(อธิป จิตตฤกษ์, 2553) ความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีสดในกรุงเทพมหานคร โดยรวมเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 ปัจจัยหลักที่ดูจะกระทบกระเทือนวัฒนธรรมการดู ดนตรีสดในกรุงเทพฯ มาก ๆ ดูจะไม่ใช่การจบลงของสงครามเวียดนามและค่ายจีไอ หรือ เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 (ค.ศ. 1976) อันเป็นจุดหักเหทางการเมืองและวัฒนธรรมที่ สำคัญของไทย แต่สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดนตรีสดกลับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจาก เหตุการณ์เหล่านั้นไม่นาน อย่างการมาถึงของกระแสนตรีดิสโก้ ดนตรีดิสโก้เข้ามาในไทยพร้อมกับมัน เป็นกระแสระดับโลก ราว ๆ ปี 1977-1979 กระแสนตรีดิสโก้ทำให้บรรดาผับและ สถานที่ที่มีดนตรีสดนั้นเปลี่ยนนโยบายทางดนตรีใหม่ คือ เปลี่ยนจากการเน้นนำเสนอดนตรี สดที่เป็นดนตรีร็อกมาเป็นการเปิดแผ่นเสียงเพลงดิสโก้ มีผู้รายงานว่ากระแสนตรีดิสโก้ถึงขั้น ทำลายวัฒนธรรมดนตรีสดในกรุงเทพฯ และอาชีพนักดนตรีเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามก็มีผู้รายงาน ว่า กระแสนตรีดิสโก้ไม่ถึงกับทำให้นักดนตรีร็อกรุ่นก่อนต้องเลิกประกอบอาชีพนักดนตรีโดย สิ้นเชิง เพราะผับบางแห่งก็ยังมีดนตรีสดอยู่ เพียงแต่ว่าที่เล่นนั้นก็ต้องเปลี่ยนไปเล่นดนตรีดิสโก้

บทสรุป

ความเปลี่ยนแปลงในทางสภาพสังคมจังหวัดอุดรธานี การเข้ามาตั้งฐานทัพของ สหรัฐอเมริกาในช่วงระยะเวลาราว 15 ปี ส่งผลให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การตั้งฐานทัพนำมาซึ่งกับอัตรการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ หลากหลาย ส่งผลให้มีเงินหมุนเวียนในจังหวัดจำนวนมาก กิจการร้านค้า การบริการต่าง ๆ เติบโตขึ้นอย่าง รวดเร็ว แต่สิ่งที่ตามมาก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียด้วย ปัญหาที่ตามมา เช่น การเพิ่มจำนวนของ เด็กถูกละทิ้งที่เกิดจากอาชีพขายบริการของหญิงไทยในเขตจังหวัดอุดรธานี เป็นเด็กกำพร้าและ

ครอบครัวมีปัญหา ปัญหาโรคติดต่อต่าง ๆ ที่ตามมากับการขายบริการ ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และการละทิ้งวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้วหันไปให้คุณค่ากับค่านิยมแบบฝรั่ง ทั้งการใช้จ่ายแบบสุรุ่ยสุร่ายด้วยการที่เห็นว่าเงินนั้นสามารถหาได้ง่ายดายเมื่อเวลามาถึงช่วงการถอนทัพของสหรัฐอเมริกา ทำให้เศรษฐกิจซบเซาลงอย่างรวดเร็ว การจ้างงานต้องลดลงเนื่องจากการปิดกิจการของธุรกิจต่างๆ ผู้คนส่วนใหญ่ย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมของตน ในขณะที่บางส่วนเดินทางเข้ากรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำ บางส่วนปักหลักที่ตัวเมืองจังหวัดอุดรธานีต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดนตรีของจังหวัดอุดรธานีในช่วงสงครามเวียดนามมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจโดยตรง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อมีการเข้ามาตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้มีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ บันเทิง การเข้ามาของนักดนตรีที่มีความสามารถในการแสดง ส่งผลให้รสนิยมการฟังเพลงของผู้คนในจังหวัดอุดรธานีมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รูปแบบของการฟังเพลงและวัฒนธรรมดนตรีนั้น โดยส่วนใหญ่เป็นไปตามช่วงวัยและอายุของบุคคลเป็นกลุ่มๆ ไป เช่น ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงานและวัยผู้ใหญ่ก็ยังมีกระแสนิยมในการฟังเพลงแบบเดิมเช่น ลูกกรุง-ลูกทุ่ง ส่วนวัยรุ่น หรือนักเรียนนักศึกษา จะมีความสนใจในดนตรีที่มีความหนักแน่น และเร้าอารมณ์มากกว่า เช่น เฮฟวี ฮาร์ดร็อก อันเดอร์กราวด์ เป็นข้อดีที่การมีนักดนตรีชาวไทยที่มีฝีมือและรับเอากระแสนิยมเหล่านี้มาใช้เพื่อทำมาหากินหารายได้จากความต้องการและความพึงพอใจของทหารสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับดนตรีในแบบอื่น ๆ ด้วย มีการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้ฟังในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เช่น รำวง รำซิ่ง กลายมาเป็น คณะรำวง ที่ไม่ได้มีแค่การแสดงเพลงรำวงเพียงอย่างเดียว และเมื่อหลังจากการถอนกำลังทหารออกจากเมืองต่าง ๆ ก็ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจซบเซาลงอย่างมาก การเคลื่อนย้ายของแรงงานที่ต้องหาแหล่งทำมาหากินใหม่ ส่งผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก แต่สิ่งที่ยังคงดำเนินไปอยู่คือการเปลี่ยนแปลงของดนตรีปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ของผู้ฟังในจังหวัดอุดรธานีรวมไปถึงพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2560). ความเปราะบางของครัวเรือนในเมืองอุดรธานีภายใต้บริบทการขยายของตัวเมือง. **วารสารพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**, 19(2), 69-92.
- พงษ์ศักดิ์ ปัตถา. (2550). ผลกระทบของฐานทัพสหรัฐอเมริกาต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเมืองอุดรธานี พ.ศ. 2505-2520. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พวงทอง ภาวครพันธุ์. (2556). **สงครามเวียดนาม: สงครามเวียดนามกับความจริงของ “รัฐไทย”**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ภูริณัฐร์ โชติวรรณ. (2557). “กระเทยโรงงาน” ชีวิตและตัวตนข้ามเพศของแรงงานอพยพจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลำเนา เอี่ยมสะอาด. (2539). **การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมแนวร็อค**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แวง พลังวรรณ. (2548). **ตำนานร่ำวงกุ่มกาว คำมา รุ่งนิรันดร์**. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต.
- ศุภกรณ์ จันทรศรีสุริยะวงศ์. (2554). **จังหวัดอุดรธานีในฐานะชุมทางยุทธศาสตร์และการค้าของภูมิภาคอินโดจีน (พ.ศ.2507-ปัจจุบัน)**. ภาคนิพนธ์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาทร ศรีเกตุ. (2551). **เศรษฐกิจการเมืองในกระบวนการผลิตเพลงลูกทุ่งไทย**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุด จอนเจตสิน. (2544). **ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ ลือทองจักร (2564, 9 มกราคม). รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. สัมภาษณ์.
- อธิป จิตตฤกษ์. (2553). จาก ‘เฮฟวี่’ ถึง ‘เมทัล’: นักดนตรีเฮฟวี่เมทัลไทยจาก ‘วัยรุ่นมืออาชีพ’ สู่ ‘ผู้ใหญ่มืออาชีพสมัครเล่น’, 1970-2010, บทความวิชาการวัยรุ่นกับวัฒนธรรมสมัยนิยม. **วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 22(1), 231-274.